

CD KLASSIEK

Houten klank

Johann Sebastian Bach

Twee jonge Belgische musici, fluitiste Stefanie Troffaes en klavecimbelspeeler Julien Wolfs, verrassen ons met een viertal sonates voor traverso en *cembalo obbligato* (BWV 1030-2-4-5) van de hand van Johann Sebastian Bach. Die sonates vormen zowat de kern van Bachs solorepertoire voor fluit en ze werden dan ook door alle grote fluitisten opgenomen. Halfweg op deze cd blijkt ook nog de klavecimbelpartita in E (BWV 830) ingelast.

De vertolking die de 'twee Belgen' neerzetten, blijft mooi over-eind vergeleken met die van Martin Linde, Barthold Kuyken, Ewald Demeyere en vele anderen. Fijn, maar eigenlijk mochten we er niet aan twifelen, gezien het knappe parcours dat Troffaes en Wolfs tot nog reden.

De Brugse traversospeelster is een volbloed adept van de 'historische uitvoeringspraktijk'. In een interview stelde ze dat ze nog nooit moderne dwarsfluit speelde. Het warme en zachte hout van een traverso bevalt haar beter dan het kille metaal.

Troffaes ging in de leer bij Barthold Kuyken en Wilbert Hazelzet en was finaliste in het so-

listenconcorso *Musica Antiqua* in Brugge in 2005. Sindsdien speelt ze in een aantal oudmuziekensembles als Les Talens Lyriques, B'Rock, Collegium Vocale, Les Muffatti of het Bach Concentus. Voor haar eerste soloalbum bespeelt ze een kopie van een Rottenburghfluit. In Bachs tijd was Jean-Hyacinthe Joseph Rottenburgh (1672 - 1765) een Brusselse instrumentenbouwer van Europese allure.

Ook klavecijnist Julien Wolfs werd in Brugge gelauwerd. De solist treedt vaak op met kamer-muziekensembles zoals het Ricer-car Consort, maar ook met zijn eigen ensemble, Les Timbres. Hij bespeelt een moderne kopie van een Mietke uit 1702.

De combinatie van fluit en klavier is prima voor een uitvoering in een niet al te grote ruimte. Bach musiceerde vaak gewoon in de huiskamer of in het befaamde *Café Zimmermann* in Leipzig. In kleinere ruimtes verdoezelt de klavecimbel immers de fluwelen klank van de fluit niet en kan de klavierbegeleiding hoogst subtiel alle wendingen van de solist op de voet volgen. Of net weerwerk bieden. (JC)

Johann Sebastian Bach, *Sonatas for Flute and Harpsichord*, door Stefanie Troffaes (traverso) & Julien Wolfs (klavecimbel), Paraty (distributie harmonia mundi), PARATY 165142, 23 euro.

CD KLASSIEK

Afscheid van patroon

Ludwig van Beethoven

Wanneer in mei 1809 Napoleon en zijn leger Wenen bezetten, is Ludwig van Beethoven radeloos. De regerende Habsburgers en de adel zijn de stad ontvlucht en de toekomst ziet er somber uit. Maandenlang krijgt de beroemde componist geen noot meer op papier. Pas in september lukt het hem opnieuw en pakt hij de pianosonate weer op waaraan hij in april is begonnen na het vertrek van zijn mecenas en vriend Rudolf van Habsburg.

Het eerste deel, een aangrijpend adagio, kreeg aanvankelijk de titel *Abschied mee*, maar daar maakte Beethoven zelf *Das Lebewohl* van, eigenlijk een afscheidsgroet in het Duits: *Lebe wohl*.

Toen pianosonate nummer 26 in 1811 werd uitgegeven, kreeg het hele werk de in het Frans vertaalde titel van het eerste deel mee, *Les adieux*. Romantisch.

Les adieux wordt vandaag beschouwd als een brug tussen Beethovens middenperiode en late periode. De Canadese pianiste Angela Hewitt wil alle pianosonates van Beethoven opnemen. Op dit zesde album is *Les adieux*, of beter nog opus 81a in Es groot, het hoogtepunt. Omdat Hewitt een Bachvertolkster is, hoor je goed hoe meesterlijk Beethoven het klassieke contrapunt beheerste, maar ook welke waanzinnige snelheid hij zijn vertolkers oplegt. (EDS)

Ludwig van Beethoven, *Piano Sonatas Opus 14/1, 31/1, 49 & 81a*, door Angela Hewitt (piano), Hyperion, CDA68131, 23 euro.

BOEK WETENSCHAP

Onverklaarbaar?

Dean Burnett

Welshman Dean Burnett is zowel gepromoveerd neurowetenschapper als stand-up-comedian. Beide interessevelden combineert hij in een ongemeen boeiend en bijwijlen zowaar zelfs hilarisch boek over de vreemde gedragingen van ons brein.

Onze hersenen blijken inderdaad een indrukwekkend me-

chanisme, maar dat is van verre van perfect. Waarom hebben we bijvoorbeeld angst van zaken waar we eigenlijk niet bang voor hoeven te zijn? Waarom herinneren we ons allerlei details over een persoon, maar niet zijn naam? Waarom worden mensen soms op onverklaarbare wijze boos over een pietluttigheid?

Op heel wat dergelijke vreemde vragen heeft Burnett een antwoord. Hij noemt ons brein het slachtoffer van zijn eigen succes. Het is en blijft een intern orgaan in het menselijke lichaam dat vaak teert op verouderde processen en gewoonten. Burnett vergelijkt het met website die soms advertenties laten oplichten voor al lang verdwenen producten.

Een interessante zijweg is de relatie geloof en brein. Onze hersenen concluderen soms onmogelijke dingen als normaal. Zelfs mensen die niet zijn grootgebracht in extreme geloofssystemen, zijn daarvoor vatbaar. Wanneer is iets geloof en wanneer een

waanidee? Als een predikant zegt dat hij Gods stem hoort, wordt dat niet als waan beschouwd.

Het beste hoofdstuk gaat natuurlijk over angsten en fobien waarvan de betrokkene zelf drommels goed weet dat ze zinloos zijn en geen grond hebben. Toch zijn de angsten reëel, omdat ons brein het signaal geeft bang te zijn. Ons brein is dus feilbaar. Het mag dan de zetel van het menselijke bewustzijn zijn, het is ook ongelooflijk rommelig en ongeorganiseerd. (EDS)

Dean Burnett, *Een steekje los. De werking van ons absurde brein*, Spectrum, Amsterdam, 2016, 320 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 0034 966 1.

BOEK FICTIE

God in Nederland

Maarten 't Hart

De Nederlandse schrijver Maarten 't Hart maakte de voorbije tientallen jaren naam met boeken waarin hij afrekenet met zijn protestants verleden.

Ook in Duitsland heeft hij succes. De Duitse pers roemt zijn eerdere romans en verhalen echter ook als „staaltjes van ouderwetse vertelkunst”. Ook in zijn jongste bundel, *De moeder van Ikabod*, toont Maarten 't Hart zijn kunnen.

Op twee na spelen alle verhalen zich af in Holland. Het is dan ook een boek voor 'Hollandofielen', of beter, voor wie wat heeft met het protestantse Nederland. De schrijver zelf treedt persoonlijk op in zijn bijzondere verhalen. Ook *God*, waarin de schrijver al lang niet meer gelooft, mag meedoen. In *Hoe God verscheen in Warmond*, een knipoog naar de bestseller van Geert Mak, blijkt dat hij woont op het adres Kloosterwei 333.

De *Ikabod* uit het titelverhaal is een absoluut marginaal perso-

nage in de Bijbel. Zelfs de vrouwelijke dominee die in het verhaal een hoofdrol speelt, kent hem niet. *Ikabod* komt voor in het eerste boek Samuël en werd geboren op de dag waarop de Filistijnen de ark des verbonds roofden. *Ikabods* moeder was zodanig in de war, dat ze meteen weeën kreeg. Het verhaal van Maarten 't Hart gaat over een kerkdienst waarin geen gelovigen aanwezig zijn. (EDS)

Maarten 't Hart, *De moeder van Ikabod en andere verhalen*, Arbeiderspers, Amsterdam, 2016, 283 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 2951 004 2.

BOEK KUNST

Kinderportret

Eric Min

Club 27 is de bijnaam van een aantal artiesten die allen stierven op 27-jarige leeftijd. Het begrip dook op na de voortijdige dood van popiconen Jimi Hendrix (1970), Janis Joplin (1970) en Jim Morrison (1971). Ook de in 2011 overleden zangeres Amy Winehouse hoort bij de club.

Misschien was Henri Evenepoel (1872-1899) wel een van de eerste leden? Hij geldt als een van de grootste en meest vernieuwende Belgische kunstenaars van de late negentiende eeuw, ook al stierf hij ook op amper 27-jarige leeftijd. Hij liet een

indrukwekkend oeuvre na van meer dan driehonderd schilderijen en bijna duizend foto's die hij nam met zijn bescheiden Kodak boxcamera.

Vooral Evenepoels in het Museum voor Schone Kunsten in Gent hangende schilderij *De Spanjaard te Parijs* geldt als een meesterwerk. Eric Min, die al boeiende kunstenaarsbiografieën afleverde over James Ensor en Rik Wouters, beet zich vast in de figuur van de Franstalige Brusselaar die het in Parijs wilde gaan maken. Sinds 1994 is er opnieuw belangstelling voor Evenepoel en Min groef zich in de brieven die van de man bewaard bleven en hij sprak met familieleden.

Evenepoel stierf aan de gevolgen van buiktyfus (of een blinddarmonsteking) in een hospitaal van broeders in Parijs. De vrijdenkende kunstenaar was in zijn laatste dagen vooral beducht dat de broeders niet teveel over God zouden spreken.

Een van de belangrijkste werken die Henri Evenepoel naliet, is het kinderportret *Charles met streepjestrui* uit 1898, vandaag in het bezit van de Koning Boudewijnstichting. Het stelt zijn zoon voor, geboren uit de verborgen relatie met zijn (gehuwde) nicht

Louise Van Mattemburgh. Als boete moest de kunstenaar van zijn vader na de geboorte naar Algerije.

Intrigerend is dat Charles De Mey – het kind zou nooit de naam van zijn biologische vader dragen – tijdens de Eerste Wereldoorlog deel uitmaakte van het eerste Belgische pantserskorps, het Autos-Canons-Mitrailleuses (AMC), samen met de latere communist Julien Lahaut. Dat korps maakte een hallucinante, avontuurlijke reis rond de wereld om in Rusland de Duitsers te gaan bevechten. Charles, die decorateur van beroep werd, was verantwoordelijk voor de camouflage van de voertuigen. (EDS)

Eric Min, *Henri Evenepoel (1872-1899). Een schilder in Parijs*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2016, 507 blz., 34,90 euro, ISBN 978 90 2349 758 5.